

ὁ χρόνος αὐτὸς μένει ἀναλλοίωτος, ἀλλ' ἡμεῖς χωροῦμεν πρὸς τὰ πρόσω καὶ νομίζομεν ὅτι ὁ χρόνος φεύγει ὀπίσω ἡμῶν, ὥσπερ πλάσθουσιν οἱ ταξειδεύοντες δι' ἀτραυμάκης, οἵτινες, ἐν ᾧ αὐτοὶ χωροῦσι πρὸς τὰ πρόσω, νομίζουσιν ὅτι τὰ δένδρα καὶ οἱ βράχοι φεύγουσιν ὀπίσω, ἐν ᾧ ἐκεῖνα πράγματι μένουσιν ἀκίνητα. Οὕτω τοίνυν χωροῦμεν πρὸς τὸ τέρμα τοῦ βίου καὶ ὅ,τι χθὲς ἀνυπομόνως προσεδοκῶμεν τούτου ἀπολαύομεν σήμερον μετὰ μικρᾶς δυσθυμίας, διότι ἐνθυμούμεθα ὅτι κύριον δὲν θὰ περιμένωμεν πλέον αὐτό· οὕτω δὲ ἡ ἐκ τῆς ἀπολαύσεως ἡδύτης δὲν εἶναι ἀνταξία τῆς ἐν καιρῷ τῆς προσδοκίας ἐλπίδος. Ὅταν δὲ ἀναφανῇ ἡ αὔριον καὶ προσδοκία καὶ ἀπολαυσις οἷχονται ὅμοιαι πρὸς ὄναρ, διαφέρουσι δὲ τούτου μόνον κατ' ὄνομα· διότι δὲν λέγονται «ὄναρ» ἀλλὰ «παρελθόν».

Κατὰ ταῦτα καὶ ὁ χρόνος τῆς ποιότητος τοῦ Ἀρίστωνος, χρόνος ἦν καὶ παρήλθεν. Ὁ δὲ αἰσιῶς δούς τὰς ἐξετάσεις αὐτοῦ ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας.

Καὶ ἐπιτραπήτω μοι μικρὰ παρέκθασις. Διὰ νὰ εἶναι τις φιλόσοφος πρέπει νὰ φέρῃ τὸν τίτλον τούτου; ἡ κοινωνία τοῦλάχιστον ἀπαιτεῖται τούτο. Καὶ λοιπὸν πάντες οἱ φέροντες αὐτὸν εἰσὶ τοιοῦτοι; τοῦλάχιστον πρέπει νὰ ὦσι. Καὶ δὲν δύναται νὰ ᾖ τις φιλόσοφος ἄνευ τοῦ τίτλου τούτου; ὁ ἀρμόδιος ἀποφηνάτω.— Ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον.

Ὁ Ἀρίστων ἐπανεκάμφε παρὰ τῇ μνηστῇ αὐτοῦ ἄξιος τῶν προσδοκιῶν τῆς.

Ἦδη πάντα εἶχον τελεσθῇ ὥς ἔδει καὶ ὁ Ἀρίστων συνεζεύχθη μετὰ τῆς Ἀναστασίας ἐν μέσῳ εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν, ἐν μέσῳ τερπωλῆς καὶ θυμηδίας, πλήρης εὐτυχίας, πλήρης ἀγαθῶν.

Διατί νὰ μὴ ὦσι πάντες οἱ ἄνθρωποι, σχετικῶς τοῦλάχιστον, εὐτυχεῖς; ἢ ἂν μὴ πάντες, οἱ ἀγαθοὶ καὶ οἱ ἐνέρετοι; Ἀλλὰ φεῦ! οἱ πλείους κακοδαίμονες! οἱ πλείους ἀναξιοπαθοῦντες! Πρὸς τί ἡ ἀνωμαλία αὕτη ἐν τῷ κόσμῳ;

— Ἄνθρωπε! μὴ βλασφῆμει! τὸ πνεῦμα σου καὶ ὑψωθῇ, δὲν δύναται νὰ κατανοήσῃ τοῦ Ὑψίστου τὰς ἀνεξερευνήτους βουλάς! Ὑπάρχουσιν ἀγαθοὶ δυστυχεῖς; μὴ ἐρευνᾷ διατί ἐπλάσθησαν οὗτοι δυστυχεῖς; τούτο μυστήριον, ὅπερ σὺ δὲν δύνασαι νὰ λύσῃς, μᾶλλον δέ, ἂν συμπληρῇς αὐτοῖς, πράττει ὑπὲρ αὐτῶν ὅ,τι ἐκεῖνος διατάσσει τὰ λοιπὰ φροῦδα. Μὴ ἀγανάκτει κατὰ τοῦ Δημιουργοῦ τούτου εἶναι ἀπροσύνη. Μὴ ἐπιθυμῇς νὰ διορθώσῃς τὸν κόσμον, τούτο ἔσται μωρία. Ἀλλ'.

«εἰ τὸ φέρον σε φέρει, φέρε καὶ φέρου».

ΙΖ'.

Ἐπίλογος.

Παρήλθον ἔτη ἱκανά.

Κύριοι τοῦ πύργου τοῦ χωρίου Β... εἶναι τὸ εὐτυχὲς ζεῦγος, ἔχουσι δὲ καὶ πολυθέλητρον θυγάτριον

ὡς ἐπικωρονίδα τῆς εὐτυχίας των, αὐτὸ κατέχει τὰς καρδίας ἀφοτέρων καὶ ἐνοὶ αὐτὰς, εἶναι τὸ ἰνδαλμα τῶν γονέων του. Ὁ Ἀρίστων ἀγαπᾷ αὐτό, διότι ὁμοιάζει τὴν Ἀναστασίαν, αὕτη δὲ πάλιν, διότι εἶναι τέκνον τοῦ Ἀρίστωνος, ἀφοτέροι λατρεύουσι τὰ κοράσια, διότι εἶναι σπλάγγχον αὐτῶν. Οἱ δύο νέοι πυργοδεσπᾶται εἰσὶν εὐτυχεῖς.

Ἀλλ' ὅμως... ἡ ἰδανικότης τῆς νεανικῆς ηλικίας ἐγκατέλειπεν αὐτούς. Σπανίως καταγίνονται περὶ φιλοσοφικὰ ζητήματα, μᾶλλον δὲ σκέπτονται περὶ τῶν γαιῶν καὶ τῶν εἰσοδημάτων αὐτῶν, ὥστε ἐν τῇ δράσει αὐτῶν ἐπὶ τοῦ κόσμου δὲν ἠκολούθησαν τῇ ἐπιστήμῃ ὡς ὑπισχνούντο ἀλλήλοις· ἀλλὰ φερόμενοι, ὡς τὸ φέρον ἔφερεν αὐτούς, ἐγένοντο γεωργοί.

Οὕτω συνήθως συμβαίνει, ὅταν ὁ ἄνθρωπος δι' ἀνυσιμωτέρας ὁδοῦ δύνῃται νὰ ζῇ ἀνέτως, ἔχῃ χαίρειν τὴν ἐπιστήμην καὶ τρέπεται ἐπὶ τὰ πρακτικώτερα.

Ἴσως ἂν τὰ δύο ταῦτα πλάσματα ἦσαν πτωχότερα ἐπεδίδοντο εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ ἴσως ἤθελον παραγάγει τι ὠφέλιμον εἰς αὐτήν. Ἀλλὰ, φαίνεται, ὁ ἄνωθεν προορισμὸς αὐτῶν ἦν ἄλλοιός.

Ἐν τούτοις μετὰ θυμηδίας ἀναπολοῦσι τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας τοῦ πρώτου ἔρωτος αὐτῶν καὶ πολλὰς περὶ τοῦ γεύματος ἐκεῖνου τοῦ ἐξοχικοῦ ποιοῦνται λόγον.

Ὁ Παῦλος ἐγέγρασεν, ἀντικατέστησε δ' αὐτὸν ἐν τῇ ἐπιστάσῃ ὁ ἀνεψιὸς Γεώργιος, ὅστις ἐπίσης μετὰ τερπωλῆς ἀναμνησθεῖται τοῦ ἀγροτικοῦ ἐκεῖνου συμποσίου.

Μ. Π. ΦΙΛΑΝΘΙΔΗΣ.

ΟΙ ΕΝ Τῷ ΟΡΕΙ ΑΤΛΑΝΤΙ ΝΑΝΝΟΙ.

Τὴν ἐξῆς ἀξιανάγνωστον ἐπιστολὴν τοῦ κ. Γουῶλτερ Β. Χάρρις ἐκ Ταγγέρης ἀπὸ 19/31 παρελθόντος δεκεμβρίου ἐδημοσίευσεν πρὸ τινος ἀγγλικῆς ἐφημερίδας, ἐπιστολὴν, ἀποτελοῦσαν σπουδαίαν συμβολὴν εἰς τὸ περὶ ὑπάρξεως νάννων ἐν τῷ Ἀτλαντὶ ζήτημα.

«Τὸ ζήτημα τῆς ἐν τῇ ὁροσειρᾷ τοῦ Ἀτλαντος ὑπάρξεως ἢ μὴ φυλῆς ἢ φύλου νάννων, καίπερ οὐχὶ μεγάλῃς ἴσως σπουδαιότητος ὑπὸ ἐθνολογικὴν ἢ ἀρχαιολογικὴν ἔποψιν, προῦκάλεσε συζητήσιν τινα ἐν τῷ ἀγγλικῷ τύπῳ. Πολλὰ ἀντιφατικὰ μαρτυρία ἐχορηγήθησαν ἐκ αὐτῶν, τὸ δὲ ζήτημα παρέμεινε μετὰ τὴν λήξιν τῶν σχετικῶν δημοσιεύσεων τόσον ἀμφισβητήσιμον δι' ὅσους δὲν μετέσχον ἀπολύτως τῆς συζητήσεως αὐτοῦ, ὅσον καὶ πρότερον. Ἀναμνησθῶμεν ὅτι τὸ ζήτημα ἀνεκινήθη διὰ τῆς ἀναγνώσεως μελέτης τινὸς ὑπὸ τοῦ κ. Ρ. Χαλμπέρτωνος ἐν τῷ ἐν Λονδίνῳ συνεδρίῳ τῶν Ἀνατολιστῶν. Ὁ κ. Χαλμπέρτωνος ἐδήλωσεν ὅτι ἐπὶ σειράν ἐτῶν εἰδικῶς ἐμελέτησε τὸ ζήτημα καὶ μικρὸν μετὰ ταῦτα ἐδημοσίευσεν τὰ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἀποτελέσματα τῶν ἐρευνῶν αὐτοῦ ἐν φυλλαδίῳ, τιτλοφορουμένῳ: «Οἱ ἐν τῷ ὄρει Ἀτλαντὶ νάννοι». Ἄν μὴ ἐρρόνουν ὅτι

ἡδυνάμην νὰ διαχύσω πλείοτερον φῶς ἐπὶ τῶν ἐκτεθέντων, δὲν θὰ ἐτόλμων, κύριε νὰ καταλάβω τὸν πολῦτιμον ὕμῶν χώρον διὰ τῆς ἀνακινήσεως τοῦ ζητήματος.

» Πρὸ τριῶν μόνον ἡμερῶν ὑπέστρεψα εἰς Ταγγέρην ἐκ περιοδείας ἀνὰ τὰ μεσημβρινὰ τμήματα τοῦ Μαρόκου, καθ' ἣν συνοδεύομην ὑπὸ τοῦ κ. Ρ. Γ. Κεννιγκάτη-Γκράχαμ. Ἀκουσάντες ὁρῶς ἐκεῖ ἐκ τε ἐπιχωρῶν πηγῶν καὶ ἐκ τῶν μελῶν τῆς Σαωτικής Ἀποστολῆς φήμας περὶ μικροσώμου λαοῦ, κατοικοῦντος τὰς ἀνω χῶρας τοῦ Ἀτλαντός, ὅτε κ. Γκράχαμ καὶ ἐγώ, ἀπελθόντες τῆς πόλεως Μαρόκου κατὰ τὰς ἀρχὰς νοεμβρίου, μετέβημεν εἰς Ἀμζμίζ, πολίχνην καὶ ἑδρὰν νομοῦ ἐν τοῖς πρόποσι τῶν τοῦ Ἀτλαντός ὄρεων. Δὲν ἦτο δὲ ἡ πρώτη φορά, καθ' ἣν ἐπεσκεπτόμην τὴν χώραν ταύτην, αἱ δὲ περίεξι εὐρισκόμεναι κυκλάδες μοι ἦσαν γνωστόταται. Ἐξακολουθοῦντες τὰς ἡμετέρας ἐρεῦνας αὐτοῖσι ἐπετύχομεν τῆς προσκλήσεως πασῶν τῶν ἀπαιτουμένων πληροφοριῶν, αὐτοῦ τοῦ διοικητοῦ τοῦ τόπου ἐκείνου πληροφορήσαντος ἡμᾶς μάλιστα ὅτι μέρος τοῦ μικροσώμου τούτου λαοῦ διετέλει ὡν ὀνομαστικῶς ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ, καίπερ μὴ ἀναγνωρίζον πράγματι τὴν τοῦ Μαρόκου κυβερνήσιν, οὐδὲ πληρῶνον φόρους. Συνειπὼν περαιτέρω ἐρευνῶν ἡμῶν ἀνεκαλύψαμεν ὅτι εἰς αὐτῶν τούτων τῶν τοῦ διοικητοῦ στρατιωτῶν ἦτο νάννος ἐκ τῶν χωρῶν ἐκείνων. Ὁ ἐν λόγῳ στρατιώτης εὐρέθη τάχιστα, παρουσιασθεὶς μάλιστα εἰς ἡμᾶς, πρὶν ἢ ἡμεῖς, ἀναζητήσωμεν αὐτόν. Τὸ ὕψος αὐτοῦ ἦτο κατὰ τι ὑψηλότερον τῶν 4 ποδῶν, κατώτερον ὅμως τῶν 4 ποδῶν καὶ 6 δακτύλων, εἶχε δὲ ὑπέρυθρον χρῶμα καὶ λείον τὸ πρόσωπον, ἐξαίρεσαι ὀλίγων τριχῶν ἐν τῷ πώγωνι καὶ ἔφερε στολὴν κυβερνητικοῦ στρατιώτου τοῦ ἱππικοῦ. Ὁ στρατιώτης οὗτος κατήγγελε ἐκ τῶν χιονωδῶν κορυφῶν τοῦ Ἀτλαντός ὑπεράνω τῆς Ἱμιντέλλας, μιάς τῶν θέσεων, ὡν μνημονεύει ὁ κ. Χαλιμπέρτων ἐν τῷ φυλλαδίῳ αὐτοῦ, ὡς κατοικοῦντων ὑπὸ τῶν φύλων τούτων. Τὴν ἐπιούσαν ἐπεσκεπόμεν τὴν Ἱμιντέλλαν, χωρὶς βεβαίως ν' ἀπαντήσωμεν νάννους. Ὅπως δὲ ἦτο ἡ ὑπαρξὶς λαοῦ νάννων δὲν ἡδύνατο ν' ἀποδειχθῇ ὑπὸ τοῦ γεγονότος ὅτι συνηντήσαμεν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον ἓνα καὶ μόνον νάννον ἢ ὑπὸ τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ νάννος οὗτος ἀπὸ τοῦ κοινοῦ μετὰ τοῦ διοικητοῦ καὶ τῶν κατοίκων τοῦ Ἀμζμίζ διεβεβαίω ἡμᾶς περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν. Ἐξακολουθήσαντες τὴν ἡμετέραν πορείαν διὰ τῶν ἐπαρχιῶν Μζούδας καὶ Μζάτ εἰσῆλθομεν εἰς τὴν διοίκησιν Δουεράν. Αὐτοῖσι διὰ δευτέραν φοράν ἴδωμεν κατὰ πρόσωπον μέλη τῶν μικροσώμων τούτων φύλων, καθόσον ἀπηντήσαμεν συνοδίαν ὄνων, ὀδηγουμένων ὑπὸ ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτὰ εἶχον διαφόρους ἡλικίας, τοῦ ἐνὸς ὄντος παιδός, τῶν δὲ ἄλλων πρεσβυτέρων. Ἐν τούτων ἔφερε πυκνὸν μίξοπόλιον γένειον, ἄλλο δὲ μικρὸν μέλαν. Οἱ νάννοι οὗτοι πλείονα ἐπεδείξαντο ἐκπληξιν κοθροῶντες ἡμᾶς, ἢ ἡμεῖς πρὸ τῆς ὕψεως ἐκείνων, ἀλλ' ἐπειδὴ ὡμίλουν μόνον τὴν Σλεχὰ διέλεκτον δὲν ἡδυνάμην νὰ συνεννοηθῶ μετ' αὐτῶν, μὴ ἐννοούντων ποσῶς τὴν ἀρχαίαν,

οὔτε γινώσκόντων τὴν σλεχαίαν διέλεκτον τῶν ὑπ' ἐμὲ ἀνδρῶν. Νομίζω ὅτι περιττὴ ἀποβαίνει ἡ μνεία τῶν ἄλλων νάννων, οὓς ἀπηντήσαμεν κατόπιν. Ἐν συνόλῳ εἰδομεν περὶ τοὺς 13 ἢ 14 ἐξ αὐτῶν, οὐδεὶς ἀπηντήσεν ἀρνητικῶς εἰς τὰς περὶ ὑπάρξεως αὐτῶν ἐπανηλυμένας ἐρωτήσεις μου. Δυνάμεθα ὅμως νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ γεγονός τῆς ὑφ' ἡμῶν συναντήσεως 14 νάννων δὲν ἀρκεῖ εἰς ἀπόδειξιν τῆς ὑπάρξεως φύλου ἢ φύλων, ἐνῶ τὸν ἀντίστοιχον ἢ συνάντησις ἱκανῶν ἐξ αὐτῶν εἶναι πείστικη, λαμβανομένης ὑπ' ὅψει τῆς ἀνὰ συμπάντα τὸν κόσμον σπάνεως πραγματικοῦ νάννου.

» Μολονδοὶ ἢ εἰς τὸν Ἀτλαντὰ ἐπίσκεψις ἡμῶν δύναται νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀπόδειξιν τῆς ὑπάρξεως μικροσώμου λαοῦ, ἀναμφιδόλως θὰ καταστελεῖ τὰς μυθιστοριώδεις ἀφηγήσεις, αἰτινες συνδέονται μετὰ τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν. . . Περιγράφονται ὡς λαὸς ἄγιος, οἰκῶν ἐν ἐκτισμένοις σικήμασιν ἐντὸς βράχων ἢ χιόνων, θηρεύων μετ' ἐκτάκτου εὐκαιρησίας καὶ παραδιδομένου εἰς τὸν ἐξαφαισμὸν παντός, εἰσδύοντες εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ τὴν περιγραφὴν δὲ ταύτην θεωρῶ ἀληθῆ. Ἐτερος λόγος περὶ τῆς ἀποχῆς τῶν Μαυριτανῶν ἀπὸ μνείας τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν εἶναι ὁ ἐξῆς, ὅτι ἐν τοῖς τοῦ Ἀτλαντός ὄρεσιν οἱ γείτονες αὐτῶν θεωροῦσιν αὐτοὺς ὡς οὐδὲν τὸ ἐκτακτὸν ἔχοντας, ἰδιαιτέρως δὲ διότι, ἀνεξάρτητοι ὄντες, ἀδυνατοῦσι νὰ κατέλθωσι τὰς βορείους κλιτύας τοῦ Ἀτλαντός πρὸς ἀγρόαν σίτου κτλ., καθόσον ἄμα ὡς συλληφθῶσιν αἰχμαλωτεύονται ὑπὸ τῶν κατ' ὄνομα διοικητῶν αὐτῶν. Ἐκεῖνοι, οὓς ἡμεῖς ἱκανῶς ἠτύχησαμεν νὰ συναντήσωμεν, εὐρίσκοντο ἐν ἐπαρχίᾳ, ὁ διοικητὴς τῆς ὁποίας εἶχε φονευθῇ καὶ ὅπου, τουλάχιστον προσωρινῶς, δὲν ὑπῆρχον ἐπιβεβλημένοι ἀντιπρόσωποι τῆς μαροκινής κυβερνήσεως. Οὕτω μὲν δὲν ἔχοντες νὰ φροβῶνται, κατήλθον εἰς τὰς χθαμαλωτέρας κλιτύας τοῦ Ἀτλαντός διὰ λόγους ἀγρόων, ὡς πλῆσιεστέρου καὶ ἀρμωδιωτέρου μέρους ἢ αἱ νότιοι κλιτύες, εἰς ἃς συνήθως καταφεύγουσιν, ἐνεκὰ τοῦ ὅτι ἐπειδὴ μᾶλλον ἀπομακρυσμένοι εἶναι αὐταὶ πάσης κυβερνητικῆς ἐδρας, δύνανται νὰ συγχίζωσιν καὶ τὰς νοτίους ταύτας κλιτύας ἄνευ φόβου τοῦ νὰ ὑποπέσωσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐπιτοπίων διοικητῶν.

Ὁ κ. Χαλιμπέρτων, περαιτέρω χωρῶν, οἰμῶι περὶ μεγάλων φύλων «πυγμαίων», ζώντων πρὸς Δ τοῦ Βὰδ Δράα. Ἀδυνατῶ νὰ ἐκφρασθῶ περὶ τούτων, καθόσον αἱ ἀποδείξεις, τὰς ὁποίας κατώρθωσα νὰ λάβω εἶναι τόσον ἀντιφατικαί, ὥστε ἀδύνατον νὰ ὑπολογισθῇ ἐπαρκῶς ἡ ἀξία αὐτῶν. Ἴσως ἔχει δίκαιον ὁ κ. Χαλιμπέρτων φρονῶν ὅτι πυγμαῖοι ὑπάρχουσι πράγματι ἐκεῖ νομίζω ὅμως τελικῶς ἤδη ἀπεδείχθη ὅτι οἱ μικροσώμοι τοῦ ὅρους Ἀτλαντός λαοὶ δὲν εἶναι «πυγμαῖοι», ὅτι δὲ ἀποτελοῦσι πράγματι ἄπλοῦν ἄθροισμα φύλων Σλέχ, ἅτινα ὡς ἐκ τῶν λίαν ὑψηλῶν μερῶν, ἐν οἷς ζῶσι, τῆς τραχύτητος τοῦ κλίματος, εἰς ὃ ὑπόκεινται, τῆς πενίας καὶ τῆς ἀδυναμίας αὐτῶν νὰ σπείρωσι σπαρτὰ, τῆς σπάνεως δὲ καὶ κακῆς ποιότητος τῆς τροφῆς, ἣν δύνανται νὰ συσχερῶναι, περιῆλθον κατὰ τὴν τῶν κλιῶνων χάροdon εἰς κατὰστασιν ἐκτάκτως ἐλαττωματι-

κῆς ἀναπτύξεως. Διὰ τὴν δὲ δὲν παρατηρήθησαν τότε ὑπὸ προγενεστέρων περιηγητῶν; Ἡ ἀπάντησις εἶναι ἀπλή. Ὁ τε σὲρ Ἰωσήφ Δουκας καὶ σ.κ. Ἰωσήφ Τόμσων, οἱ μόνον σχεδὸν τὸν Ἀτλαντὰ ἐπισκεφθέντες ποτὲ Εὐρωπαῖοι, εὐρίσκοντο κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν περιηγήσεων αὐτῶν καθ' ὅλον κληρίαν ἐν χώραις κυβερνωμέναις ὑπὸ διοικήτων, ἀντιπροσωπευόντων τὸν κυριάρχον, αὐτὴ δ' αὐτὴ ἡ ἐγγὺς ὑπάρξις τῶν διοικήτων τούτων θ' ἀπέδωκε μακρὰν τὸν «μικροσώμον λαόν», ὅστις οὐδέποτε ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει ἐπεσκέπτετο τὰ φρούρια αὐτῶν. Οὗτος εἶναι ὁ μόνος λόγος, δι' ὃν ἡ ὑπάρξις φυλῆς τινος τοῦ λαοῦ Σιέχ δὲν ἐφειλύσατο κατ' ἀνάγκην τὴν προσοχὴν αὐτῶν. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ ὑποτεθῇ ὅτι μόνον οἱ οὕτω καλούμενοι νάννοι διατηροῦσι τὴν ἀπὸ τοῦ κυριάρχου ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν. Ὑπάρχουσι πρὸς τοῦτοῖς πολλὰ φύλα συνήθους ἀναστήματος ἀνθρώπων, ἐπίσης ἀνεξάρτητα. Οἱ νάννοι ὅμως, κατοικοῦντες τὰ τραχύτερα, ἀπορριπτα καὶ ὑψηλὰ μέρη τῆς ὅλης ὀρεινῆς χώρας — καὶ οὗτος εἶναι πιστευόμεν ὁ λόγος τοῦ μικροῦ αὐτῶν ἀναστήματος — δὲν ἐφειλύσαν ὡς ἐκ τῆς πείνης καὶ τὸ ἄγονον τῆς ἡν οἰκοῦσι, χώρας, τὴν πρὸς τὸ ἀργύριον ἔφεσιν ἐκείνην, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ μόνον αἷτιον τῶν πολεμικῶν ἐκστρατειῶν τοῦ κυριάρχου τοῦ Μαρόκου.

Ὑποσπείσαντες διὰ Μτούγκας εἰς Μογαδόρ, ἐπεσκέφθημεν καθ' ὁδὸν τὰ σπήλαια Αἰν-Ταρσίλτ, ὧν περιγραφή ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ λονδινίῳ Χρόνῳ τῆς 23 Σεπτεμβρίου 1887. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον δέον νὰ ἐπαναλάβωμεν ἐνταῦθα εἶναι τὸ ἐξῆς ὅτι τὰ σπήλαια ταῦτα μαρτυροῦσιν ὅτι σπουδαία δεξιότης καὶ ἐργασία ἐχρησιμοποιήθη εἰς τὴν ἀνόρυξιν αὐτῶν ὑπὸ τῶν Τρωγλοδυτῶν, τὸ δὲ γεγονός, ὅτι, εἰς οὐδὲν τῶν σπηλαίων, εἰς ἃ εἰσῆλθον, ἀπέχει ἡ ὁροφὴ κατὰ 5 πόδας ἐκ τοῦ ἐδάφους, ὀριστικῶς σχεδὸν ἀποδεικνύει, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ ποσοῦ τῆς γενομένης ἐργασίας ἐπὶ τῶν τοίχων, τῶν παραθύρων κλπ., τὸ ὅτι οἱ κάτοικοι θὰ ἦσαν νάννοι.

Ἀδυνάτῳ νὰ ἐκφράσω ἰνὸμην περὶ τοῦ ἂν οἱ νάννοι, οὗς ὁ κ. Χαλιμπέρτων πιστεύει ὅτι κατοικοῦσιν ἐν Βάδ Δραά εἶναι ἀπόγονοι τῶν νάννων ἐκείνων, οὐδὲ δύναμαι νὰ θεωρήσω τὰς πληροφορίες, ἃς ἡδυνήθην ν' ἀρυσθῶ περὶ ὑπάρξεως ευρέως πρωτοτύπου πολιτισμοῦ ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ ἐπαρκῶς ἐπικυρωτικὰς ἢ ἀρνητικὰς ὥστε νὰ ἦναι ἄξιοι νὰ ἐκτεθῶσιν ἐνταῦθα. Ἄν πυγμαῖοι κατῶκουν τὰ σπήλαια τοῦ Αἰν-Ταρσίλτ οὐ μόνον δὲ τὸ ταπεινὸν τῶν ὀροφῶν ἀλλὰ καὶ κρύπτει ὀλιγωτέρων τῶν πέντε παδῶν μήκους ἐντὸς τῶν τοίχων, ἀποτελοῦσαι ἀναμφιβόλως κλίνας, ἄγουσιν ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ πιστεύσωμεν τοῦτο — τότε δύναται ν' ἀποδειχθῇ ὅτι καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Χαλιμπέρτωσης ἀναφερόμενα φύλα πυγμαίων δὲν εἶναι μυθώδη, ὡς ἐξετέθησαν, ἀλλὰ ζῶντα καὶ πραγματικά.

Δυνατὸν οἱ νάννοι, οὗς ὁ τε κ. Γκράχαμ καὶ ἐγὼ εἰδομεν ν' ἀποτελῶσι τὰ λείψανα τῶν Τρωγλοδυτῶν, ἐκδιωχθέντα τῶν προτέρων αὐτῶν κατοικιῶν καταφυγόντα δὲ εἰς τὸ προσιωτέρα τμήματα τῆς τοῦ Ἀτλαντος ὀροσειρᾶς πρὸς προστασίαν αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἰδίων ἐχθρῶν, ἀλλ' ὅσον πειστικῇ πως καὶ ἂν ἦναι ἡ θεωρία

αὕτη, ἀναγκάζομαι νὰ πιστεύσω ὅτι τὸ μικρὸν αὐτῶν ἀνάστημα ὀφείλουσιν εἰς τὰς κλιματικὰς ἐπιρροὰς καὶ τὰς αὐστηρότητας τοῦ βίου ἐν τῇ χώρᾳ, ἣν οἰκοῦσι. Καταδειχθέντος ἤδη σαφῶς ὅτι φύλα ἀσυνήθως μικροῦ ἀναστήματος κατοικοῦσι τὰς ἀνωτέρας τοῦ Ἀτλαντος κορυφὰς, ὑπολείπεται ἤδη νὰ γνωσθῶσι τὰ τε ζήτημα τῶν πυγμαίων τοῦ Βάδ Δραά καὶ πολλὰ ἐνδιαφέρονται λεπτομέρειαι περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν. Τὸ γεγονός ὅμως ὅτι ἡ δῆλωσις τοῦ κ. Χαλιμπέρτωσης περὶ ὑπάρξεως μικροσώμου φυλῆς ἐπὶ τῶν τοῦ Ἀτλαντος ὀρέων εἶχεν ἄλλοτε καταστῆ ἀντικείμενον πολλῶν ἀντιρρήσεων καὶ χλευσῶν, νῦν δὲ κατεδείχθη ἀληθὴς, δὲν καθιστᾷ ἀπίθανον τὴν ἐν τῷ μέλλοντι πιθανὴν ἐπικύρωσιν καὶ τῶν λοιπῶν αὐτοῦ ἐρευνῶν ἐν τῷ ζήτηματι τοῦ νοτίου Μαρόκου.

(Ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ)

Γ. Κ. Λαζαρίδης.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Αἱ ΠΡΟΣ ΤΟΥ ΒΟΡΕΙΟΥ ΠΟΛΙΝ ΕΚΑΥΤΟΜΑΙ. — Νεώτερά περὶ τῆς ἐκδρομῆς Nansen. — Τὸ ΕΠΙ ΤΗΣ ΚΟΡΥΦΗΣ ΤΟΥ ΜΕΓΚΟΥ ΟΡΟΥΣ ΑΣΤΕΡ) ΣΚΟΠΕΙΟΝ. — Τηλεγράφημα Janssen. — ΜΗΧΑΝΙΚΑ. — Τὸ πρὸς προσδιορισμὸν τῆς πυκνότητος τῶν ἀερίων μηχανίσμα τῶν κ. Meslans καὶ Fièrre. — ΧΡΟΝΙΚΑ. — Ἀνέκδοτον περὶ κωροίτης τοῦ Edison. — Αἱ ἐπιστημονικαὶ γνώσεις τοῦ Αἰάντου. — Τὸ πρῶτον τοῦ ἀποθηκευμένου χρυσοῦ.

Ἐνθυμοῦνται βεβαίως οἱ ἡμέτεροι ἀναγνώσται ὅσα πολλάκις καὶ δια μακρῶν ἐν ταῖς στήλαις ταύταις ἀνεγράψαν περὶ τῶν πολικῶν ἐκδρομῶν ἐν γένει, ἰδίᾳ δὲ περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Nansen ἐσχάτως ἀναληφθείσης, μετὰ καταδοκίας δὲ ἰσως ἀναμένουσιν εἰδήσεις περὶ τοῦ ἀγρομήτου τούτου θαλασσοπόρου, ἀναλαβόντος ὀριστικῶς, εἰ δυνατόν, νὰ ἐπιλύσῃ τὸ σπουδαιότατον πρόβλημα τῆς κατακτῆσεως τοῦ βορείου τῆς Γῆς πόλου. Σήμερον εὐρισκόμεθα εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν ν' ἀναγράψωμεν ἐνθαρρυντικὰς τινας περὶ τῆς ὑπὸ αἰσίους οἰωνοὺς ἀρξαμένης ἐκδρομῆς ταύτης τοῦ κ. Nansen, εἰδήσεις ἀναγραφείδας ἐν ταῖς σουηδικαῖς ἐφημερίδιν.

Κατὰ ταῦτας, τὸ πλοῖον Ἐμπρός (Fram) ἐγκατέλιπε τὴν προίαν τῆς 9]24 ἰουλίου τὴν πόλιν Vardø ἢ Vardöhus (Νορβηγία-Finmarken-), κειμένην πέραν τῆς 70ης μοίρας βορείου πλάτους (70° 22' 36''), ἐξακολουθοῦν τὸν πλοῦν αὐτοῦ πρὸς τὴν νοτιωτάτην ἄκραν τῆς Νέας Ζέμβλας. Ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας ἡ ἀποστολὴ εὐρέθῃ κεκαλυμμένη ὑπὸ πυκνῆς ὁμίχλης, τὴν δὲ 15]27, πρὸ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Yougor συνάντησε τοὺς πρώτους πάγους, οἵτινες ἀπετέλουν ζώνην πλάτους τριῶν καὶ ἡμίσεως κμ., ἣν ἡδυνήθη νὰ παρακάμψῃ. Τὴν ἐπαύριον, νέοι πλωτοὶ πάγοι καὶ ὁμίχλαι πύκνῃ ἰννάγκασαν τὸ Fram εἰς πλήρη ἀκίνησιν, κατὰ δὲ τὰς ἐπομένους ἡμέρας, τὸ πλοῖον διέσπα μετ' ἐκτάκτου ἐπιτυχίας τοὺς πάγους διὰ τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Nansen ἐφευρεθέντων πρὸς τοῦτο νέων μηχανημάτων, ἡ δὲ ἀποστολὴ ἡδυνήθη εὐκόλως ν' ἀπομακρύνῃ τοῦ δρόμου αὐτῆς μεγάλα τεμάχια πάγου ἔλκοντα μέχρις 100 καὶ 110 τόννων. Ἐν Cha-